

ŞANSÖLYE ANGELA MERKEL

Samet ZENGİNOĞLU

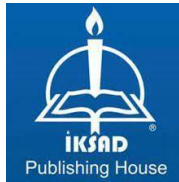

ŞANSÖLYE

ANGELA MERKEL

Samet ZENGİNOĞLU

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.17564036>

Copyright © 2025 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed
or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the publisher,
except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other
noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic
Development and Social
Researches Publications®
(The Licence Number of Pubicator: 2014/31220)
TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.
Iksad Publications – 2025©

ISBN: 978-625-378-374-7
Cover Design: İbrahim KAYA
Cover Photo: Gerd ALTMANN - Pixabay
November / 2025
Ankara / Türkiye
Size: 14,8x21cm

Samet ZENGİNOĞLU: Lisans eğitimini Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde (2010); yüksek lisans eğitimini Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda (2012) tamamlamıştır. Doktora eğitimini ise Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Çalışmaları doktora programında tamamlamıştır (2018). Halen Adıyaman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü’nde Doç. Dr. olarak görev yapmaktadır. Avrupa siyasi-iktisadi tarihi ve Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri temel çalışma alanlarıdır.,

ORCID: 0000-0001-6061-8388

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3
GİRİŞ	5
AİLE ve EĞİTİM.....	9
SİYASİ YAŞAMIN BAŞLANGICI.....	12
ŞANSÖLYE	16
MERKEL DÖNEMİNDE BÖLGESEL VE KÜRESEL GELİŞMELER.....	22
EKONOMİK KRİZ ve GÖRÜNÜMLER	30
SONUÇ	46
KAYNAKÇA.....	49

ÖNSÖZ

21. yüzyılın ilk çeyreğinde, Dünya siyasetinin en dikkat çeken aktörlerinden birisi şüphesiz Angela Merkel olmuştur. 2005-2021 yılları arasında, yaklaşık olarak on altı yıllık bir zaman dilimi çerçevesinde Almanya Şansölyesi olarak birçok krizi ve süreci geride bırakmıştır. Avrupa Birliği'nin bu zaman diliminde yüzleştiği krizlerde ya da pandemi ve düzensiz göç gibi küresel yansımaları söz konusu olan meselelerde Merkel, ön plana çıkan bir lider profili ortaya koymuştur. Merkel, 2017 seçimlerinde son kez seçilmiş 2018 yılında da 2021 seçimlerinde aday olmayacağını ifade etmiştir.

Peki, Şansölye Merkel iktidar süresi boyunca bölgesel ve küresel eksende hangi krizlerle yüzleşmiştir ve temelde ne tür yaklaşımlar ortaya koymuştur? Özellikle de öncesi ve sonrası ile Merkel döneminin ekonomik verileri neler ifade etmektedir?

İşte bu çalışma, bu sorulara cevap verebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Lakin onun siyaset sahnesindeki varlığı kadar yaşamöyküsünün de önem arz eden boyutlara sahip olduğu düşünülmüştür ve bu nedenle çalışmanın başlangıcında Merkel'in deyim yerindeyse kısa bir biyografisine de yer verilmiştir.

Böylece hem Angela Merkel'i daha yakından tanımak hem de iktidarı döneminin resmini genel çerçevede çizebilmek gayesi söz konusu olmuştur.

Çalışmanın Almanya ve Avrupa eksenindeki literatüre mütevazı bir katkı sunabilmesi ümidiyle...

Samet ZENGİNOĞLU

Adıyaman/2025

Siyaset büyücülük değildir. Siyaset, insanların etkileri, deneyimleri, kibirleri, zayıflıkları, güçleri, arzuları, hayalleri, inançları, değerleri ve çıkarları ile yapılır.¹

Angela MERKEL

GİRİŞ

Modern Avrupa tarihi içerisindeki en kritik dönüm noktalarında yer alan devletlerin başında Almanya gelmektedir. 1871 yılında siyasi birliğin sağlanması, Otto von Bismark'ın hem Alman hem de Avrupa siyasetindeki konumu, bu dönüm noktalarından sayılabilir. Aydınlanma Çağı'nın ön plana çıkan isimleri arasında, Hegel ve Kant gibi örnekler de bu bağlamda eklenebilir. Yine I. Dünya Savaşı sürecinde Almanya'nın durumu ve müteakip aşamada Adolf Hitler faktörünün Avrupa ve Dünya politikasını dönüştürmüş olması bir diğer örneği teşkil ediyor olsa gerektir. Bu faktör dolayısıyla Avrupa'da "Birlik" temellerinin zaruri bir şekilde atılması da bu bağlamda not düşülmesi gereken bir diğer hususu teşkil etmiştir. Lakin II. Dünya Savaşı'ndan sonra ülkenin yakalamış olduğu iktisadi ivme, kıta Avrupa'sında

¹ Bu tespit, Merkel'in 2024 yılında yayımlanan "*Freedom*" başlıklı biyografisinin önsözünde yer almıştır (bkz. Merkel, 2024: 3)

her daim Almanya'nın etkin ve etkili bir aktör olması sonucunu beraberinde getirmiştir.

Soğuk Savaş döneminden 21. yüzyıla uzanan süreçte, bu etkin ve etkili aktörün dikkat çeken liderleri arasında uzun süre Şansölye olan Konrad Adenauer'u ve Helmut Kohl'u örnek göstermek mümkündür. Şüphesiz, kronolojik olarak bu iki ismin ardından ise Almanya siyasetinin ön plana çıkan aktörü olarak Angela Merkel'e odaklanmak gerekmiştir. İşte bu çalışma, yaklaşık olarak on altı yıl (2005-2021) iktidarda kalan Angela Merkel'i ele almaktadır. Burada hem Merkel'in yaşamına ilişkin perspektiflere hem de iktidarı dönemindeki bölgesel ve küresel gelişmelere yer verilmesi amaçlanmıştır.

Forbes dergisi tarafından en az on kez “*dünyanın en güçlü kadını*” seçilen Merkel (Van Renterghem, 2024: 104; Mushaben, 2016: 1) Avrupa ve Dünya siyasetinin kriz olarak addedilebilecek birçok anına şahitlik etmiştir. Doğu Almanya'da başlayan hikayesi, bir bilim insanı serüveninden, kısa sürede siyaset sahnesi odaklı gelişmelere evrilmiştir. Bu gelişmeleri, Thompson & Lennartz (2006: 100) üç aşamada ele almışlardır. Birinci aşamada Merkel, siyasi katılımı olmayan apolitik bir fizikçi olarak değerlendirilmektedir. İkinci aşama, siyasi yükselişi temsil etmektedir. Bu aşamada Merkel Helmut Kohl'un kabinesinde

bakan olarak atanmıştır. Üçüncü aşama ise bir kriz döneminde parti lideri olarak ortaya çıkışından, kötü bir seçim sonucuna rağmen şansölye olarak seçilmesine kadar uzanmıştır. Peki bu üç temel aşamadaki temel kırılma noktaları nelerdir ve 2005'ten 2021 yılına kadar Merkel ne tür krizlerle yüzleşmiştir?

Bu sorulara cevap olarak çalışma beş bölüm üzerine kurgulanmıştır. “Aile ve Eğitim” başlığını taşıyan birinci bölümde, Merkel'in Doğu Almanya'da başlayan hikayesine ve eğitim sürecine yer verilmektedir. “Siyasi Yaşamın Başlangıcı” başlıklı ikinci bölümde, Almanya'nın dönüşümü ile Merkel'in dönüşümü arasındaki benzerliklerin ipuçlarına dikkat çekilmektedir. Zira Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından ülkenin yaşadığı dönüşüm süreci, aynı zamanda Merkel'in siyaset sahnesine adım attığı döneme tekabül etmiştir. Üçüncü bölümde, “Şansölye” odağında hususen 2005 yılından itibaren Merkel'in Almanya'nın ilk kadın lideri olmasına işaret edilmektedir. Dördüncü bölümde, “Merkel Döneminde Bölgesel ve Küresel Gelişmeler” başlığı altında dokuz kritik gelişme ön plana çıkmaktadır: (a) AB'nin 5. Genişleme Süreci, (b) AB Anayasası'nın rafa kaldırılması, (c) 2007-2008 Küresel Finansal Kriz, (d) 2011-Ekonomik Kriz Odağında Yunanistan, (e) 2011-Nükleer Enerjiyi Durdurma Söylemi, (f) Arap Baharı, (g) 2015-

Merkel'in Mülteci Politikası, (h) 2018-Ortak Avrupa Ordusu Vurgusu, (ı) 2020-Küresel Pandemi. Bu bölümde bu gelişmelerin temel yansımaları değerlendirilmiştir. Lakin beşinci bölümde, özellikle “Ekonomik Kriz ve Görünüm” başlığı altında aktör ve zaman açısından mukayeseli bir biçimde Merkel dönemi Alman ekonomisi çeşitli faktörler dahilinde analiz edilmiştir.

AİLE ve EĞİTİM

Horst Kasner, 6 Ağustos 1926'da Almanya'nın Berlin kentinde doğmuştur. Dolayısıyla yaşadığı dönem itibariyle II. Dünya Savaşı'nın dehşetine şahit olarak büyümüştür. Bu süreçte genç ve idealist Kasner, Protestan bir papaz olarak kariyer yapmasının, hayatına barışı geri getireceğini ve belki de parçalanmış bir ülkeye -deyim yerindeyse- derman olmaya yardımcı olabileceğini düşünmüştür. Dini çalışmaları onu sonunda Almanya'nın Hamburg şehrine götürmüştür. Çünkü bu şehir dini manada sembolik bir hüviyet arz etmiştir. Öyle ki Protestanlığın kurucusu Martin Luther'in reformlarını benimseyen ilk Avrupa şehirlerinden birisi Hamburg olmuştur. Şehirde birkaç üniversitenin yanı sıra çeşitli ilahiyat okulları da yer almıştır. Katolik rahiplerin aksine Protestan papazların evlenmesine izin verildiği için Kasner, Herlind Jentzsch adında genç bir kadınla evlenmiştir. İlk çocukları, 1954 yılının sıcak yazının ortasında, 17 Temmuz'da dünyaya gelmiştir. Adını Angela Dorothea koymaya karar vermişlerdir (Merkel, 2024: 9). Yeni baba olan Kasner, bu dönemde Lutheran Kilisesi'nde papaz olarak iş aramaya başlamıştır. Bir pozisyon teklif edilmiştir, ama bu teklif Batı Almanya'dan gelmemiştir. Dolayısıyla Angela Dorothea Kasner sadece altı haftalıkken ailesinin hayatı aniden

ve tamamen değişmiştir (Mills, 2008: 21-22). Zira tarihi gelişmelere bakıldığında Kasner ailesinin Doğu Almanya'nın Stalinleşme döneminde Batı'dan Doğu'ya doğru göç ettiği anlaşılmaktadır (Langguth, 2006: 14).

Bu göç sürecinde ilk durak, Almanya içi sınırın, sadece 20 kilometre doğusundaki eski bir Prusya garnizon kasabasının dışında, bir çiftçi köyü olan Quitzow'daki bir kilise evi olmuştur. Aile, “işçi sınıfından” olmadığı için rejim tarafından şüpheyle karşılanan papazın eşinin yani anne Herlind'in mesleği olan öğretmenliği yapması yasaklanmıştır. Aile, daha sonra 1957 yılında Berlin'in 80 kilometre kuzeydoğusunda 20.000'den az nüfuslu bir pazar kasabası olan Templin'e taşınmıştır. İşte geleceğin şansölyesinin büyüdüğü yer de burası olmuştur (Crawford & Czuczka, 2013: 24).

Angela Merkel, daha sonraki dönemlerde, Doğu Almanya'da büyüdüğü için pişmanlık duymadığını ifade etmiştir. Kendi çocukluğunu Batı Almanya'daki kuzenlerinin kadar “yaşamaya değer” bir çocukluk olarak görmüştür. Babasından mantıksal ve sistematik düşünme duygusunu miras almış, annesi ise ona doğaçlama sanatını öğretmiştir. Okulda çoğu derste başarılı olduğu bilinmektedir. Liseden sonra Leipzig Üniversitesi'nde fizik eğitimi almaya başlamıştır. 1973 yılında,

ailesinin yanından ayrılarak Templin'den Leipzig'e gitmiştir (Merkel, 2024: 52). Leipzig'de 1977'de evlendiği ilk kocası Ulrich Merkel'le tanışmıştır ve bu soyadını almıştır. 1982 yılında boşanma davası açmış olsa da bu soyadını muhafaza etmiştir (Mills, 2008: 38). 1978 yılında üniversiteden mezun olmuştur. Aynı yıl Doğu Almanya'nın en prestijli araştırma kurumu olan Bilimler Akademisi'nde (Akademie der Wissenschaften) çalışmaya başlamıştır. 1986 yılında doktora eğitimini tamamlamıştır (Reutter, 2005/6: 216). 1998 yılında ise Profesör Joachim Sauer ile evlenmiştir.

SİYASİ YAŞAMIN BAŞLANGICI

1990'lı yılların başlangıcına değin Merkel'in yaşamında siyasete dair herhangi bir yönelim ya da girişimle karşılaşılmamıştır. Esasında Merkel'in akademik manada teorik fiziği seçmesi, apolitik yöneliminin bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Ne Doğu Alman hükümetinde aktif olarak bulunmuştur ne de ona karşı muhalefette yer almıştır. Okul ya da üniversite siyasetine bile karışmamıştır (Thompson & Lennartz, 2006: 100-101).

Angela Merkel'in bilim dünyasından siyaset dünyasına geçiş sürecine dair Cupp (2015: 37-38) şu soruyu sormuştur: “Dr. Angela Merkel'i bilimi bırakıp siyaset yapmaya iten neydi?” Bu soruya yanıt olarak ise değişen Dünya ve Almanya siyasetine işaret etmiştir: Berlin Duvarı yıkılmıştı, her şey değişiyordu. Dolayısıyla bu değişim sürecinin Merkel için de geçerli olmuş olduğunu söylemek yanlış olmamıştır. Zira Almanya'nın yeniden birleşmesinin etkileriyle aynı zamana denk gelen kuşak değişimi ve küreselleşme dinamikleri göz önüne alındığında, Merkel, deyim yerindeyse olağanüstü bir fırtınanın tam ortasına düşmüştür (Mushaben, 2017b: 100).

Siyasi hayatın ilk merhalesi sayılabilecek hadise olarak, Berlin Duvarı'nın yıkıldığı 1989 yılında, otuz beş yaşındaki Merkel, kısmen adını beğendiği için Demokratik Uyanış-Demokratischer Aufbruch (DA) partisine katılmıştır (Langguth, 2006: 77; ilgili süreç için ayrıca bkz. Merkel, 2024: 107 vd.). O günden sonra siyasi kariyeri, doğru zamanda doğru yerde ve doğru adımlara sahip olması sayesinde ivme kazanmıştır. Örneğin, Batı Alman hükümeti partiye yeni bilgisayarlar sağladığında, Merkel bunların kurulumuna nasıl yardım edeceğini bilen birkaç kişiden birisi olmuştur. Bilgisayarların paketlerini açmak, siyasete girerken aklında olan şey olmasa da bu bir başlangıç teşkil etmiştir. O da bundan en iyi şekilde yararlanmıştır. 1990'ın başlarında, gazetecilerle buluşması planlanan bir DA partisi temsilcisi randevuyu kaçırmak zorunda kaldığında ve kendisinden son dakikada onun yerine geçmesi istendiğinde, sorunları gidermek için tekrar görevlendirilmiştir ve Merkel bir gecede Demokratik Uyanış'ın basın sorumlusu olmuştur. Ancak Demokratik Uyanış'ın özerk bir siyasi parti olarak ömrü kısa olmuştur. Parti, Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) partisile birleşmiştir (Cupp, 2015: 38-39).

Merkel'in siyasi hayatı da bu gelişmeden sonra CDU partisinde devam etmiştir. Her ne kadar sınıf arkadaşlarının çoğu

Merkel'in Yeşiller Partisi'ne ya da Sosyal Demokrat Parti'ye (SPD) daha yakın olduğunu düşünmüş olsalar da onun siyasi kariyeri başka bir siyasi parti çatısı altında ilerlemiştir (Reutter, 2005/6: 218). İlgili ilerleyiş onun Şansölye olmasına değin devam etmiştir.

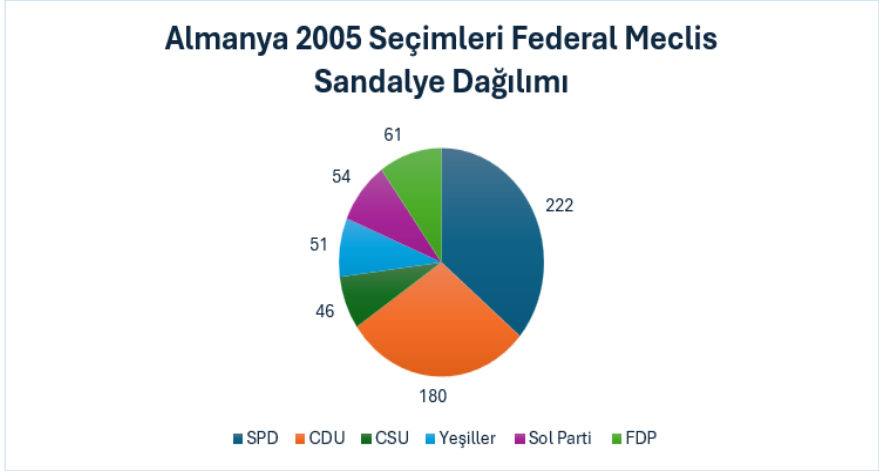
Merkel'in siyasi hayatında, 1990 yılında, tamamı Almanlardan oluşan ilk Federal Meclis'e seçildiği görülmüştür. Helmut Kohl tarafından 1991 yılında Kadın ve Gençlik Bakanı olarak atanmıştır. Sonrasında ise 1994 yılında Kohl onu çevre, doğa koruma ve nükleer enerji santrallerinin güvenliğinden sorumlu bakan yapmıştır (Reutter, 2005/6: 219-220). Her iki görevi sırasında da eş zamanlı olarak CDU başkan vekilliği görevini yürütmüştür (Cupp, 2015: 42) Kohl'un kendisine “das Mädchen” (kız) diye hitap etmesi nedeniyle bazen “Kohl's Mädchen” (Kohl'ün kızı) olarak anılan Merkel, Nisan 2000'de ise CDU Başkanlığını kazanmıştır (Müller-Brandeck-Bocquet, 2022: 7-8). Bu bağlamdaki bir değerlendirmeye göre; kadın, fizikçi, Protestan, Doğulu, Kuzeyli ve siyasi tecrübesi olmayan Angela Merkel, Batılı Katolik erkeklerin yüzyıllardır aşına olduğu büyük Hristiyan Demokrat Birlik Partisi'ne bir UFO gibi inmiştir (Van Renterghem, 2024: 17).

Bu manada Angela Merkel'in siyasi başyapıtının 22 Aralık 1999'da Frankfurter Allgemeinen Zeitung'da yayınlanan kısa bir makale olduğu düşünülmektedir. Bu makale, onun merkez sağ bir parti olan Hristiyan Demokrat Birliği'nin (CDU) zirvesine ve nihayetinde Almanya şansölyeliğine giden yolu açmıştır. Zira Merkel'in makalesinin yayınlanmasından birkaç gün önce, 1973-1998 yılları arasında CDU'ya liderlik etmiş olan şansölye Helmut Kohl, yasadışı olarak mali bağış kabul ettiğini kamuoyu önünde itiraf etmiştir. Kohl'ün bu itirafı partiyi kargaşaya sürüklemiştir (Reutter, 2005/06: 214). İşte böylesi bir süreçte Merkel'in çıkışı, aynı zamanda partide ve Alman siyasetinde yeni bir kapının aralanması sonucunu beraberinde getirmiştir.

ŞANSÖLYE

2000 yılında, Angela Merkel, Hristiyan Demokrat Birliği adlı, erkek odaklı, muhafazakâr ve geleneksel bir siyasi partinin başına geçmiştir. Almanya siyaseti için artık bir değişim sürecinden bahsetmek mümkün olmuştur. Haricen de siyasette ender rastlanan birisi olduğu düşünülmüştür. Çünkü neredeyse partideki herkesten daha çok çalışan, yaptığını söyleyen ve söylediğini yapan bir profil ile karşılaşmıştır. Merkel bu bağlamda, insanlara duymak istediklerini değil, siyasi sorunları çözmek için yapabileceğini düşündüğü şeyleri söylemiştir. Elbette eleştirilere de maruz kalmıştır: Görünüşü, saçı, konuşma sesi, kıyafetleri, boşanması ve yeniden evlenmesi hakkında acı eleştiriler duymuştur. Lakin Angela Merkel, kendisine karşı çalışan tüm güçlere rağmen 22 Kasım 2005 tarihinde Alman Parlamentosu tarafından Şansölye olarak seçilmiştir ve siyasi yaşamında yeni ve büyük bir sayfa daha açılmıştır. Parlamentodaki 614 üyeden 397'sinin oyunu alan Merkel, II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından sekizinci şansölye olarak yemin etmiştir ve Almanya'yı yöneten ilk kadın lider olmuştur (Mills, 2008: 19-20).

Grafik 1. Almanya 2005 Seçimleri Federal Meclis Sandalye Dağılımı

Kaynak: <https://www.bundeswahlleiterin.de> (Erişim Tarihi: 11.08.2025)

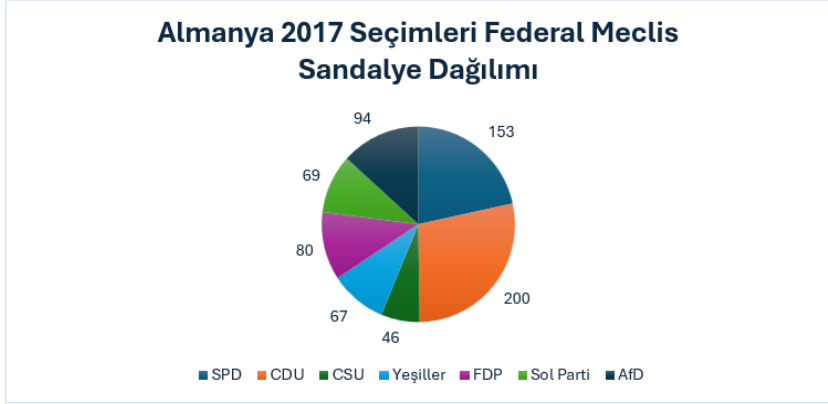
Merkel'in bir dizi kişisel özelliği, liderlik yapma ve politika oluşturma yaklaşımını etkilemiştir. İlk olarak, fizik eğitimi almış ve uygulamış bir doğa bilimci olarak, güçlü bir ideolojik eğilimi veya yaklaşımı olmayan son derece rasyonel bir kişiyi temsil etmiştir. Dolayısıyla sorun çözücü yönü ön plana çıkmıştır. Politikada deneme-yanılma yaklaşımını tercih etmiş ve gerektiğinde hızlı hamleler gerçekleştirebilmiştir (Janes & Szabo, 2007: 106). Crawford & Czuczka'ya göre (2013: 23) Angela

Merkel, Almanya'nın ilk kadın başbakanı ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra doğan ilk başbakan olmaktan çok daha fazlasıdır. Çünkü O, savaş sonrası ilk gerçek şansölyedir. 2005 seçiminden sonraki bir çalışmanın öngörüsü şu şekilde olmuştur: Merkel'in liderlik tarzı AB düzeyinde sonuçlar üretebilirse, bu hem AB hem de Merkel hükümeti için daha yüksek iç notlara dönüşebilecektir (Heisenberg, 2006: 117). Bu perspektiften bu görüşün büyük oranda gerçekleşmiş olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Merkel'in 2005 yılındaki zaferi üç seçimde daha tekrarlanmıştır ve O, 2021 yılına değin görevini sürdürmüştür. 2005 ve 2013 yılları gibi 2017'de Sosyal Demokratlar ile (yani CDU/CSU ve SPD arasında) üç “Büyük koalisyonu”, 2009'da ise Liberaller ile “Siyah-Sarı koalisyonu” (CDU/CSU ve FDP arasında) kurmuştur (Ermağan, 2021: 318).

2017 yılı, Merkel'in katıldığı son seçim olmuştur. Seçimin ardından Merkel dördüncü kez Şansölye seçilmiştir. Lakin 2017 seçimlerine nazaran CDU/CSU güç kaybetmiştir. SPD ve Yeşiller ise oy oranlarını artırmışlardır. Bu değişimi Grafik 2 kapsamında görebilmek mümkündür. Yine de Merkel güç kaybederek de olsa yeniden Şansölye seçilmiştir.

Grafik 2. Almanya 2017 Seçimleri Federal Meclis
Sandalye Dağılımı

Kaynak: <https://www.bundeswahlleiterin.de> (Erişim
Tarihi: 11.08.2025)

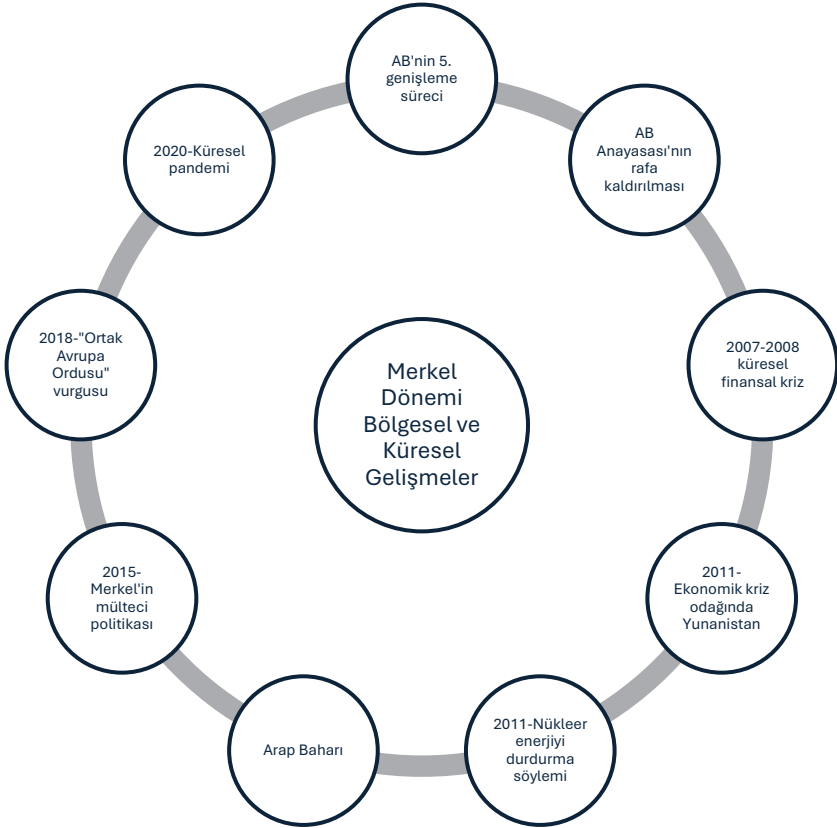
Bu başarının arkasında elbette ki onun liderlik anlayışının ve perspektifinin en önemli faktörlerin başında geldiği düşünülmektedir. Peki en temelde onu başarılı kılan faktörler neler olmuştur? İlgiyi soruya cevaben James (2014: 86-87) şu anahtar kelimelere dikkat çekmiştir: Pragmatik, ideolojik olmayan, metodik, mantıklı. Esasında başarının arkasında yatan temel faktörlere yönelik olarak verilen en belirgin yanıtlardan birisinin bu olduğu düşünülmektedir.

Merkel'in güçlü ve zayıf yönlerine işaret eden Seyrek ise (bkz. 2018: 49), ilgili yanıtları daha da detaylı bir çerçeveye almıştır. Buna göre Merkel'in liderliğinin güçlü yönleri şunlardır: (a) Kendi toplumunun değer ve öncelik verdiği; rasyonellik, dengelilik, vaatten çok icraat odaklı olma gibi değerleri taşıyor olması. (b) Gerek Avrupa tarihi gerekse Almanya tarihi için toplumsal cinsiyet nazarında güçlü bir kadın lider olması. (c) Ülkesinde uzun süreli ve istikrarlı bir politika yürütmeyi başarmış olması. Ve (d) dünya genelindeki siyasi liderler ile mukayese edildiğinde, sosyal yaşamındaki tercihlerine de bakarak, takipçileri ile arasındaki güç mesafesini çok açmıyor olması. Zayıf yönleri olarak ise şu hususlara işaret edilmiştir: (a) Dönem dönem sert mizacının ve liderliğindeki katı tavrının siyasi ortama uygun olmayışı. (b) Nesnel, duygusallıktan uzak ve analitik bakış açısının halkı anlamada yer yer yetersiz kalabilmesi. Ve (c) Söylem ve eylemleri arasında zaman zaman müşahade edilen tutarsızlıklar.

Bütün bu faktörlerle birlikte “güven” kavramı ise ayrıca belirtilmelidir. Çünkü Alman halkının ilk başlarda kendisine verdiği Mutti (anne) lakabının zaman içerisinde “güvenilir bir lider” algısına dönüşmüş olduğu görülmektedir. Zaman zaman eleştirilerle karşılaşmış olsa da genelde şu kelimelerle

betimlenmiştir: Sağduyulu, çalışkan (akt. Ermağan, 2021: 319). Burada yine bilim insanı reflekslerinin tezahürlerini görebilmek mümkün olmuştur. Mutti haricinde, Merkel Gizemi, Merkelatör, Karar Verici, Avrupa Kraliçesi ve Demir Leydi gibi lakaplar da Merkel için kullanılan kavramlar arasında yer almışlardır. Ancak burada vurgulanması gereken hususlardan birisi de şu olmuştur: Merkel'in içinde büyüdüğü ve liderlik ettiği ülkenin karmaşık ve istikrarsız bir geçmişi vardır. Bu istikrarsızlık o doğmadan çok önce başlamıştır, ancak etkileri günümüze kadar devam etmiştir (Cupp, 2015: 5). Etkileri devam eden ve yeni ortaya çıkan istikrarsızlık faktörlerinin onun iktidar süreci kapsamında birçok farklı boyutta müşahade edilmiş olduğu ise bilinen bir diğer gerçeği temsil etmiştir. Dolayısıyla bu kısa biyografik bağlamın ardından küresel gelişmeler ışığında karşılaşılan krizlere dikkat çekmekte fayda görülmektedir.

MERKEL DÖNEMİNDE BÖLGESEL VE KÜRESEL GELİŞMELER

Beşinci genişlemenin, Birlik tarihi içerisindeki en tartışmalı genişleme süreçlerinden birisini temsil ettiğini ifade etmek mümkündür. Çünkü en fazla üye ülkenin dahil olduğu bu süreçte, Birliğin bu gelişmeye hazır olup olmadığı sorunsalı gündeme gelmiştir. Almanya'nın bu süreçte genişlemeden, Fransa'nın da derinleşmeden yana olduğu bir çerçeve ortaya çıkmıştır. Lakin tartışmanın boyutu ve yönü ne olursa olsun “hazmetme kapasitesi” odaklı tartışmalar Birlik gündeminin temel başlıklarından birisi olmuştur. Dolayısıyla gerek iktisadi gerek siyasi gerekse de kültürel manada bu genişlemenin AB için olduğu kadar Almanya için de dikkat çekici olduğu müşahade edilmiştir (Beşinci genişleme süreci ile ilgili olarak bkz. Zenginoğlu, 2018, 216 vd.). Bu nedenlerden ötürü Merkel'in iktidar sürecinin başlangıcında yüzleşmek zorunda kaldığı ilk kriz olarak Birlik'in beşinci genişleme sürecinden söz etmek mümkün olmuştur. Polonya, Macaristan, Çekya, Slovakya, Slovenya, Estonya, Letonya, Litvanya, Malta ve GKRY bu süreçte Birliğe dahil olmuşlardır. Lakin bu ülkelerin “ne kadar Avrupalı” oldukları sorunsalından demokrasinin tesisine değin bir dizi tartışma 21. yüzyılın ilk çeyreğinde gündemde yer almaya devam etmiştir.

2004 yılındaki bu hadisenin yanı sıra aynı yıl Birlik için öngörülen Avrupa Birliği Anayasası girişimi Merkel'in miras almış olduğu bir başka krize işaret etmiştir. Ulus-üstü bir yapı arz eden Birlik, 2002 yılında Euro'nun tedavüle girmesi ile birlikte ortak para birimi konusunda olağanüstü bir adım atmıştır. Bu manada, ortak para biriminin ardından ortak bir Anayasa tartışması, Birliğin gündemindeki yerini almıştır. Böylece Birliğin iktisadi ve siyasi konularda yekvücut/uniform hareket etmesi öngörülmüştür. Lakin Anayasa girişimi, 2005 yılında Hollanda'da ve Fransa'da gerçekleştirilen referandumlarda ret kararı çıkması sebebiyle rafa kaldırılmıştır. Zira Anayasa girişiminde yer alan Birlik marşı ve bayrağı tanımlamaları ulusal refleksleri yeniden gündeme getirmiştir. İlgili süreç, Merkel'in miras aldığı bir diğer krizi temsil etmiştir.

2011 yılı, 11 Mart tarihinde Japonya'daki Fukuşima nükleer santrali kazası, enerji alanındaki kriz odaklı başlıkları beraberinde getirmiştir. Bu hadiseden kısa bir süre sonra, Merkel Almanya'daki nükleer reaktörlerin bir kısmının geçici olarak kapatılacağını duyurmuştur (BBC, 15.03.2011). Bu nedenle bu felaketin Almanya'nın nükleer santrallerden çıkışını tetiklemiş olduğunu ifade etmek mümkündür (DW, 3.10.2021). 2023 yılının ilk yarısında, Almanya'da yarım asrı aşan bir sürenin ardından

nükleer enerji sona ermiştir. Merkel'in hamlesi sonrasında 2021 yılında otuz yıldır aktif olan üç nükleer santral kapatılmıştır ve aktif durumda olan son üç nükleer enerji santralinin de 2022 sonuna kadar kapatılacağı duyurulmuştur. Lakin Rusya-Ukrayna krizi nedeniyle bu süreç ertelenmiştir. 2023 yılında ise süreç tamamlanmıştır ve Alman hükümeti enerji arz güvenliğinin garanti altında olduğunu belirtmiştir (AA, 16.04.2023).

Merkel'in nükleer alandaki çıkışının haricinde, dikkat çeken bir diğer adımı “göçmenler” konusunda olmuştur. Bilindiği üzere, 2010 yılının son günlerinde Tunus'ta başlayan halk hareketleri, kısa süre içerisinde bazı Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerine de sıçramıştır. Mısır ve Libya başta olmak üzere Suriye'de yaşanan gelişmeler hem bölgesel ve hem de küresel manada birçok krizi ve sorunu ortaya çıkarmıştır. Hususen bu sorunların başında da düzensiz göç meselesi gelmiştir. Birçok Batılı devlet için, başta Avrupalı devletler olmak üzere, düzensiz göç, ulusal bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Zira demografik, kültürel, siyasi ve ekonomik boyutlar dahilinde göçmenler o ülke için dönüştürücü etkisi olabilecek birer “öteki” olarak addedilmişlerdir. Bu nedenle devletler göç politikalarında katı bir tutum ve sert sınır kontrolleri odaklı bir bağlama doğru evrilmişlerdir. Ancak 2015 yılında Merkel'in göçmenler

konusundaki çıkışı, büyük bir farklılık arz etmiştir. Şansölye Angela Merkel 31 Ağustos 2015'te, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana Avrupa'nın yaşadığı en büyük mülteci krizinin ortasında kitlesel mülteci akınına izin verme sözü verirken, ülkesinde ve dünya genelinde hararetli bir tartışmayı ateşleyen “*Wir schaffen das*” (Bunu yapabiliriz/başarabiliriz) ifadesini kullanmıştır (Merkel, 2024: 471). Merkel'in tartışmalı tutumu, kıtaya sığınan, Suriye'den, Afganistan'dan ve Irak'tan gelen yaklaşık 1 milyon mülteciye insani destek sağlanmasını içermiştir (www.history.com, 27.05.2025). Almanya Federal Cumhuriyeti 2015 yılında açık kapı politikası çerçevesinde Suriye'deki, Afganistan'daki ve Irak'taki güvensiz koşullar nedeniyle 1 milyon mülteciyi kabul edeceğini bildirmiştir. Angela Merkel hükümeti Almanya'nın uluslararası korumaya ihtiyacı olanlara kapı açacağını ilan ederek AB göç politikalarında dayanışmanın öncülüğünü yapmıştır (Yıldız, 2024: 99). Temel endişelerden biri, kararın, dünya çapındaki göçmen adaylarına açık kapı politikası sinyali vereceği ve böylece Almanya'ya göçü daha da artırarak ülkeyi düzensiz ve insani göçmenler için kalıcı olarak daha cazip hale getireceği olmuştur. Bu bağlamda eleştirel bir tutuma sahip olan görüşlerin gündeme gelmesi de gecikmemiştir (Tjaden & Heidland, 2025).

Eleştirilere karşın bu hamleyi ulusal bir dönüşüm olarak değerlendirenler de olmuştur. Buna göre Merkel'in bu yöndeki adımı ve hamlesi, eski “birlik şansölyelerinin” aksine, nefret söylemini ve yabancı düşmanı gösterileri açıkça kınayan bir bağlamda değerlendirilmiştir. Örneğin Kohl'ün aksine, Merkel mağdur ailelerle sık sık bir araya gelmiştir. Alman kimliğini de yeniden tanımlamıştır ve II. Dünya Savaşı'ndaki zulmü bilemeyecek kadar genç olan milyonlarca insana, savaş ve baskıdan kaçanlara evlerini ve ülkelerini açtıkları için kendilerini iyi hissetme “hakkı” vermiştir. Farklı düzeylerde yeni paydaşları bir araya getirerek göç konularında politika uzlaşısı sağlamıştır (Mushaben, 2017a: 530). Benzer bir görüşe göre, Alman tarihi, Merkel ile Almanya'nın ulusal anlatısında bir paradigma değişikliğine tanıklık etmiştir (Williams, 2014: 54).

Bilindiği üzere Soğuk Savaş döneminin sona ermesinin ardından, Avrupa'nın güvenlik ve savunma odağındaki politikaları tartışmalı bir alan olmuştur. Sovyetler dağılmıştır. Dolayısıyla NATO şemsiyesinin varlığı ve etkisi sorgulanmıştır. Bu manada Birlik NATO ile iş birliği halinde lakin bağımsız bir güvenlik ve savunma politikası tesis etme amacını taşımıştır. Bunun ne denli başarılı olduğu hususu ise halen soru işaretine sahip olan bir mesele şeklinde değerlendirilmiştir. İşte bu

noktada, Kasım 2018’de Merkel’in ortak bir Avrupa ordusuna işaret etmiş olması dikkat çekici bir adım olmuştur. Merkel, Avrupa Parlamentosu’nda (AP) yaptığı konuşmada Avrupa’nın geleceğine ilişkin bir perspektif sunmuştur. Birlikteliğin Avrupa’nın başarısı için vazgeçilmez olduğunu ifade etmiştir. Birlik bünyesinde askeri alanda yapısal olarak önemli ilerlemeler kaydedildiğine işaret etmiştir: “Bir gün gerçek bir Avrupa ordusu oluşturma vizyonu üzerinde çalışmalıyız.” Bu ordunun da NATO’ya rakip bir hüviyet arz etmeyeceğini eklemiştir. Artık Avrupalıların güvenlik ve savunma alanlarında kendi kaderlerini tayin etmelerinin bir zaruret olduğuna işaret etmiştir (AA, 13.11.2018).

2020 yılına gelindiğinde, küresel manada büyük bir meydan okuma ile karşılaşmış olduğunu ifade etmek mümkündür. Zira Dünya Sağlık Örgütü 11 Mart 2020 tarihinde küresel pandemi ilan etmiştir. Elbette ki bu pandeminin iktisadi, demografik, siyasi ve toplumsal sonuçları olmuştur. Avrupa Birliği ülkeleri de bu sonuçlar dahilinde krizlerle yüzleşmek zorunda kalmıştır. Birkaç örnek verilecek olursa; Fransa ile İtalya ve İspanya arasında yaşanan “maske milliyetçiliği”, Birlik ülkelerinin sağlık politikalarının başarılı olup olmadığı tartışmaları ve ekonomik manada yaşanan sorunlar ön plana çıkmışlardır. Almanya

özelinde bakıldığında da elbette ki sürecin yansımalarından Almanya'nın da uzak kalabilmiş olduğunu söylemek mümkün değildir. Hatta Merkel'in görevini bırakmadan önce gerçekleştirmiş olduğu bir röportajda kendisini en çok zorlayan iki olaydan birisinin pandemi olduğunu söylemesi bu manada dikkate şayandır (DW, 8 Kasım 2021). Lakin yine de Merkel'in bu krizden de büyük oranda başarılı ile çıkmış olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Zira bazı ülkelerdeki durum değerlendirildiğinde, koronavirüs krizinin hepsinin olmasa da bazı liderlerin popülaritesini arttırdığı görülmüştür (Gerstenfeld, 2020: 58). Bu isimlerin başında da Avrupa açısından Merkel gelmiştir.

EKONOMİK KRİZ ve GÖRÜNÜMLER

21. yüzyılın ilk büyük küresel finansal krizi 2007-2008 döneminde ABD merkezli olarak yaşanmıştır. Kriz, kısa süre içerisinde başta Avrupa olmak üzere birçok coğrafyaya yansımıştır. Krizin ABD ve AB odağındaki yönü birçok farklı çalışmada kaleme alınmıştır. Burada hususen krizin Almanya yönüne ve Merkel'in kriz yönetimine dikkat çekilmesi amaçlanmıştır. Bilindiği üzere bu mali ve ekonomik kriz, AB'de bir borç krizine dönüşmüştür. Merkel de AB borç krizi sırasında Birlik için siyasi olarak kendini deyim yerindeyse feda eden tek hükümet başkanı olduğu için AB'nin en büyük ekonomisi olan Almanya, kurtarma programı kapsamında ekonomik olarak ağır bir yük altına girmiştir. Böylece iflas eden AB ülkelerine ekonomik yardım yapılmasının önü açılmıştır. Merkel, mali yardımları ekonomik reform programlarına bağlayarak iflas eden AB üyesi ülkelerde ciddi kemer sıkma politikalarının uygulanmasını sağlamıştır. Bu süreçte Merkel, katı ekonomik politikaları nedeniyle de eleştirilmiştir. Lakin o bu noktada Birlik adına stratejik bir tutum sergilemiştir. Çünkü Merkel'in kriz sırasındaki sloganı, Euro'nun başarısızlığının AB'nin

başarısızlığı anlamına geleceği olmuştur (Günar ve Aras, 2022: 702).

Burada bir detayın paylaşılmasında fayda görülmektedir. O da şudur: Başlangıçta Merkel, ulusal düzeyde krizle kararlı bir biçimde mücadele etmişken, Avrupa düzeyinde ilk aşamada benzer bir kararlılığa gerek duymadığı düşünülmektedir. Örnek olarak da Kasım 2008’de Merkel’in krize çözüm için aktarılacak rakamın “Avrupa’da boşa harcanacağı korkusuyla” 27 üye ülke için 130 milyar Euro’luk bir AB ekonomik teşvik programını veto ettiği dile getirilmiştir. Bu süreçte Şansölye, “Madam Hayır” şeklinde ifade edilmiştir. Merkel’in, iktidarının iktisadi ve finansal manadaki bu büyük ilk sınavında birçok eleştiriye maruz kalmış olduğu yukarıda ifade edilmişti. Zira Merkel, krizin başlangıç aşamasında, mantıksız bir şekilde yavaş, kararsız ve pusulasız olmakla suçlanmıştır. Bazılarına göre Almanya çok fazla tereddüt içerisinde olmuştur. Merkel krizin boyutlarını doğru bağlamda okumamıştır ve zamanında fark edememiştir. Hatta dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy şöyle bir ifadede bulunmuştur: “Fransa üzerinde çalışıyor, Almanya düşünüyor” (Müller-Brandeck-Bocquet, 2022: 41). Lakin bunun çok gerçekçi bir yaklaşım olmadığı söylenebilir. Çünkü “AB konusunda; Birlik politikalarının devamına, yaşanan sıkıntıların

asgari seviyelerde tutulmasına, üyeler arasında dayanışmanın sağlanmasına çalışılması ve bu hedeflerde Almanya'nın daha fazla sorumluluk alan politikaları, Merkel döneminin öncelikli hedefleri arasında" yer almıştır (Ermağan, 2021: 324).

Burada daha çok bir siyasi liderlik rekabetinden söz etmek daha olanaklıdır. Öyle ki kamu borcu krizi güçlü bir talep yaratmış ve Avrupa'nın siyasi liderlik sergilemesi için geniş bir fırsat sağlamıştır. Başlangıçtaki tereddütlerin ardından Almanya, Fransa ile birlikte önemli anlarda, özellikle de kriz 2011 ortalarında kritik bir noktaya ulaştığında bu siyasi liderliği üstlenmiştir. Maliye politikasında daha kısıtlayıcı ulusal taahhütler açısından derin entegrasyonun teşvik edilmesine katkıda bulunmuşlardır. Euro bölgesi hem Mayıs 2010'da hem de 2011'in ikinci yarısında uçuruma yaklaştığında kriz yönetiminde liderlik sağlamak için acil durumlarda en aktif şekilde iş birliği yapmışlardır. "Merkozy" söylemini de bu iş birliği kapsamında okumak gerekmiştir. Almanya ve Fransa, bir dizi ortak katkı sunarak Avrupa gündemini güçlü bir şekilde etkilemişlerdir (Schild, 2013: 43).

Bu genel çerçeve dahilinde krizden en çok etkilenen iki ülke bir bakıma Almanya ve Fransa olmuştur. Her ikisi, nüfusu ve GSYİH'si itibariyle AB'nin en yüksek ülkeleri oldukları için bu

 lkeler Yunanistan’a ve bocalayan diğ r AB  yesi ülkelere yardım etmeye çağrılmıştır. “Kemer sıkma” bu ekseninde Merkel’in Euro Bölgesi krizine yaklaşımını tanımlamak için sıklıkla kullanılan bir kelime olmuştur. Merkel bir yandan i  kamuoyunun dayanışma ve birlik duygularına hitap ederken, diğ r yandan Yunanistan ve borç krizindeki diğ r ülkeler için “kemer sıkma” politikalarını teştik etmiş ve desteklemiştir (Hertner & Miskimmon, 2015: 53). Bazıları bu yaklaşımı tutumlu olarak nitelendirirken, eleştirmenler vergilerin arttırılması ve emeklilik yaşının yükseltilmesini gerekçe göstererek sert olduğunu söylemişlerdir. Sıklıkla “kemer sıkma önlemleri” olarak adlandırılan  nlemler Yunanistan’da kendi hükümeti tarafından zaten uygulanmıştır. Ancak bu önlemlere rağmen Yunanistan ne kendi başına ne de diğ r AB  yesi ülkelerden ve IMF’den aldığı milyarlarca euroluk krediye rağmen rotasını d zeltememiştir (Cupp, 2015: 80).

Müşahede edildiğı üzere krizle en çok yüzleşmek zorunda kalan AB  yesi ülke olarak Yunanistan’ı işaret etmek yanlış olmayacaktır. Nitekim Euro bölgesi krizi 2009 sonbaharında Yunanistan’ın borçlarıyla ilgili olarak piyasa duyarlılığının büyük ölçüde kötüleşmesiyle başlamıştır. İlgili sorunsal kısa süre içinde İkinci Merkel yönetiminin (2009-2013) belirleyici siyasi konusu

haline gelmiştir. Burada önem arz eden bir detaydan söz edilmelidir. O da şudur: Merkel bu kriz döneminde birçok farklı veçheden eleştirilse de krizleri ulusal manada güçlü bir şekilde aşmıştır. Pek çok Avrupa ülkesinde kriz, hükümet değişikliklerine ve siyasi aşırılığın güçlenmesine yol açarken, Merkel hükümeti, krizi görünüşte tartışmasız olarak atlatmıştır. Şansölye'nin rakiplerine Euro Bölgesi'ndeki gelişmelerle ilgili olarak kamuoyunda oluşan kuşkulardan faydalanmak için mükemmel bir fırsat sunan 2013 seçim kampanyası sırasında bile konu, Merkel'in yeniden seçilme ihtimaline yönelik ciddi bir tehdit haline gelmemiştir. Birçok analist, muhalefet partilerinin hükümetin kriz stratejisine karşı inandırıcı ve umut verici bir alternatif sunamadıklarını (ya da sunmak istemediklerini) belirtmiştir (Zimmermann, 2014: 322).

Merkel, hem Almanya'nın Avrupa entegrasyonuna olan bağlılığını ortaya koyan hem de Euro Bölgesi üyelerini ekonomik başarısızlıkları nedeniyle cezalandıran bir anlatı yansıtmaya çalışmıştır. Bu şekilde Merkel, bütçe titizliğini ve kemer sıkmayı teşvik eden bir yaklaşımla, krizin Euro bölgesindeki yapısal zayıflıkların veya dengesizliklerin bir sonucu olarak değil, aşırı ulusal borçtan kaynaklandığını göstermiştir. İfade edilmiş olduğu üzere de Euro Bölgesi ülkelerindeki meslektaşları görevden

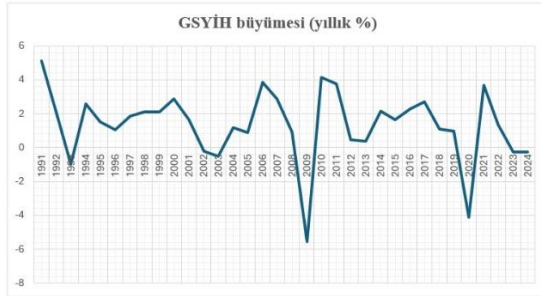
alınırken Almanya Başbakanı olarak uzun süre görevde kalması, Merkel'in ülke içindeki güvenilirliğini ortaya koymuştur. Eylül 2013'te bir kez daha ortaya çıkan seçim başarısı ile Euro Bölgesi krizini ele alış biçimi arasında büyük ve kritik bir bağlantı olduğu düşünülmüştür (Hertner & Miskimmon, 2015: 43).

Kriz sürecinde, Almanya'nın da göz ardı edilemez etkisi ile önemli bir reform gerçekleştirilmiştir. 9 Aralık 2011 tarihinde Euro Bölgesi ve diğer sekiz AB üyesi ülkenin devlet ve hükümet başkanları tarafından kabul edilen, 2 Mart 2012 tarihinde Mali Mutabakat imzalanmıştır. Sözleşme 2013 yılında yürürlüğe girmiştir. Mali Anlaşma öncesinde de özellikle Almanya ve Fransa arasında yoğun ve çok çekişmeli tartışmalar yaşanmıştır (Müller-Brandeck-Bocquet, 2022: 41).

Başbakanlık döneminin tamamına iktisadi gözle bakıldığında, Merkel'in önemli reformlara öncülük ettiği görülmüştür. Onun şansölye olduğu 2005 yılındaki Almanya'nın ekonomik verileri ile son rakamlar arasında bir karşılaştırma yapıldığında gözle görülür bir iyileşme olduğu değerlendirilmiştir (Fuest, 2020). Bu değerlendirmeyi test ve teyit edebilmek adına burada birtakım nicel veriler üzerinden mukayeseli bir biçimde hareket etmekte fayda görülmektedir.

Burada, çeşitli göstergeler dahilinde Merkel dönemi Alman ekonomisinin genel görünümüne dair bir tablo resmedilmeye çalışılmaktadır. Bu hususta 1991 ile 2024 yılları arasındaki değişimlere dikkat çekilmektedir. 1991 yılı Helmut Kohl döneminin Soğuk Savaş dönemi sonrasındaki boyutunu ifade etmektedir. 2021 yılında Merkel görevi bırakmasına karşın 2024 yılı ile de Merkel sonrasında büyük değişimlerin olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. En baştan ifade etmek gerekmektedir ki Merkel döneminde iktisadi faktörleri doğrudan etkileyen iki gelişmeden söz etmek mümkündür. Bunlardan birincisi, 2007-2008 küresel finansal krizidir. İkincisi ise 2020 ve 2021 yıllarında pek çok boyutu etkileyen küresel pandemi sürecidir.

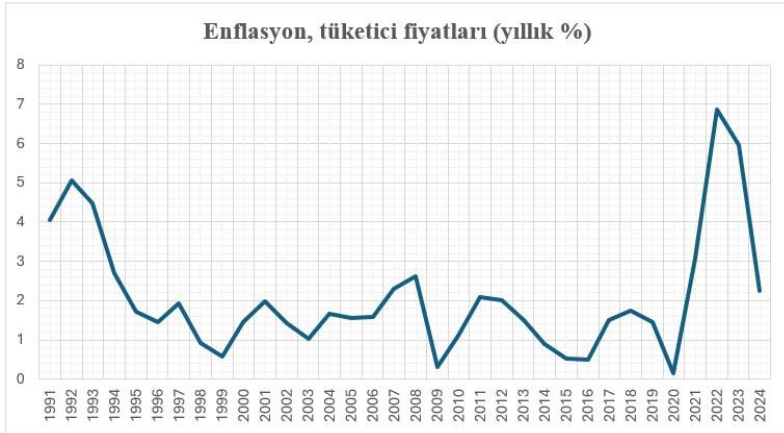
Grafik 3. 1991-2024 Yılları Arasında Almanya'nın GSYİH Büyümesi (Yıllık %)

Kaynak: WB, World Development Indicators, 2025, (İlgili grafik yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Bu bölümün girişinde ifade edilen çerçeveyi, yukarıda yer alan Grafik 3 teyit etmektedir. Görüldüğü üzere, 2005 yılından itibaren GSYİH'daki yıllık büyüme oranı artış göstermiştir. 2006 yılında %3,85 ve 2007 yılında ise %2,89 oranında bir büyüme kaydedilmiştir. Lakin bu tabloda, 2008 yılında keskin bir düşüş yaşanmıştır ve 2009 yılında bu düşüş daha da belirgin hale gelmiştir. Hakeza ikinci kritik düşüş dönemi de küresel pandemi döneminde yaşanmıştır.

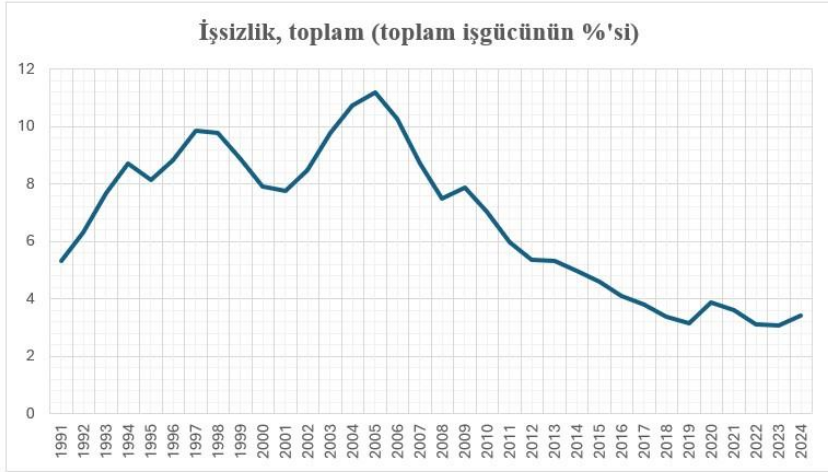
Grafik 4: 1991-2024 Yılları Arasında Almanya'nın Enflasyon, Tüketici Fiyatları (Yıllık %)

Kaynak: WB, World Development Indicators, 2025, (İlgili grafik yazar tarafından oluşturulmuştur.)

GSYİH'deki büyüme oranları haricinde Soğuk Savaş sonrası dönemden 2024 yılına değin Almanya'daki enflasyon verilerine bakıldığında, istikrarsız bir tablo gibi dursa da esasında 2000'lerden 2021'e değin çok büyük bir değışimin söz konusu olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. 2021 yılı hem küresel pandemi hem de Merkel'in görevi bıraktığı yıl şeklinde değerdendirilebilir. Merkel döneminde bu oranın zirve noktası 2008 yılında %2,62 şeklinde olmuştur. Lakin 2021, 2022 ve 2023 yıllardaki enflasyon oranlarının önceki dönemlere kıyasla ciddi sayılabilecek bir artış kaydetmiş olduğu müşahede edilmiştir. 2019'da bu oran %1,44 ve 2020'de %0,14 iken 2021 yılında %3,06, 2022 yılında %6,87 ve 2023 yılında %5,95 olmuştur. Dolayısıyla 2021 yılından itibaren bahsedilen artış ön plana çıkmaktadır.

Grafik 5: 1991-2024 Yılları Arasında Almanya’da İşsizlik
(Toplam İşgücünün %’si)

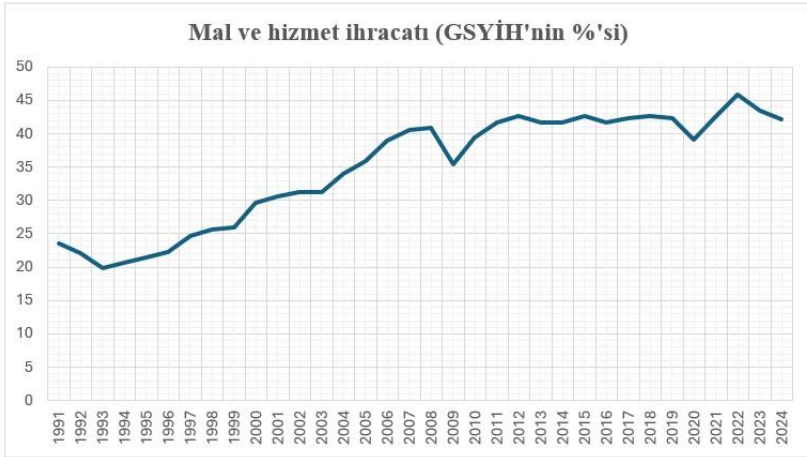

Kaynak: WB, World Development Indicators, 2025, (İlgili grafik yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Merkel dönemi Almanya’sında en kayda değer başarılı görünümün işsizlik oranları kapsamında belirginleştiğini ifade etmek yanlış olmasa gerektir. Öyle ki işsizlik oranı Merkel öncesinde, 2003 yılında %9,77, 2004 yılında %10,72 ve iktidara geldiği 2005 yılında ise %11,19 olmuştur. Lakin çok net bir biçimde bu yıldan itibaren Almanya’daki işsizlik oranlarında düşüş görülmüştür. İşsizlik, 2020 yılında %3,88’lere ve 2021 yılında %3,59’lara değin gerilemiştir. Bu nedenledir ki bu

dönemin ekonomik görünümü açısından başarı tablosu tahlil edilmek istendiğinde işsizlik oranlarındaki düşüş dikkat çekmiştir.

Grafik 6: 1991-2024 Yılları Arasında Almanya’da Mal ve Hizmet İhracatı (GSYİH’nın %’si)

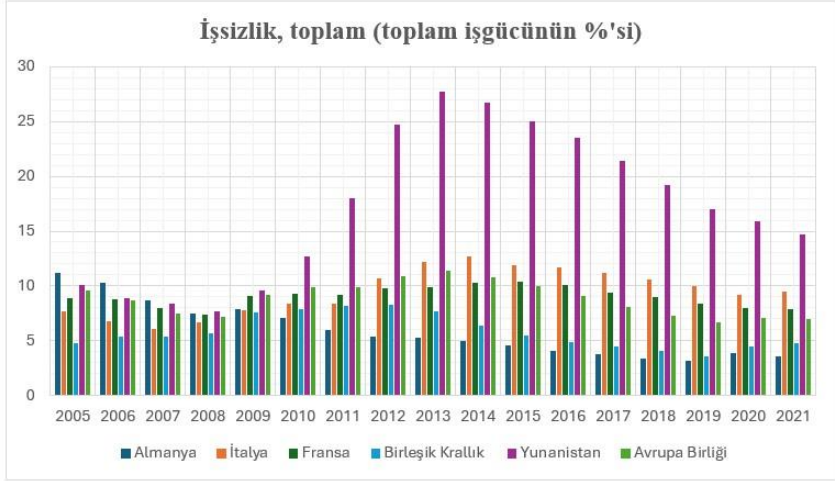
Kaynak: WB, World Development Indicators, 2025, (İlgili grafik yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Esas itibariyle Merkel döneminde mal ve hizmet ihracatına dair veriler, şu ana değin ifade edilen yaklaşımlarla benzer bir görünüm arz etmiştir. Nitekim birincisi, Merkel döneminde, 1994’ten bu yana görülen yükseliş devam etmiştir. İkinci olarak yine 2007-2008 küresel finansal krizinin etkileri ortaya çıkmıştır.

Üçüncü olarak ise yukarıda da işaret edilmiş olduğu üzere küresel pandemi sürecinin geçici olumsuz tezahürleri ile karşılaşmıştır.

Bütün bu noktalar dahilinde (GSYİH büyümesi, enflasyon, işsizlik, mal ve hizmet ihracatı), sadece Almanya özelinde Merkel döneminin genel ekonomik görünümüne bakmanın yeterli bir çerçeve inşa edemeyeceği ifade edilebilir -ki bu haklı bir eleştiridir. Zira Merkel dönemi Almanya'sının ekonomik manada nerede olduğu sorusuna verilen yanıtların daha da açık bir hale gelebilmesi adına bir mukayese yapmak zaruri hale gelmektedir. İlgili bağlam dahilinde Almanya haricinde, Birleşik Krallık'a ve Fransa'ya yer verilmiştir. Zira bu iki ülkenin de Almanya haricinde siyasi ve iktisadi güç açısından ön plana çıktıkları düşünülmektedir. Bu iki ülkenin yanında ise küresel finansal krizden belki de en çok etkilenen iki ülke, yani İtalya ve Yunanistan konumlanmıştır. Elbette bunların yanında makro ölçekte bir görünüme de sahip olabilmek adına Avrupa Birliği de son olarak işaret edilen aktör olmuştur.

Grafik 7: 2005-2021 Yılları Arasında Seçili Ülkelerde İşsizlik (Toplam İşgücünün %'si)

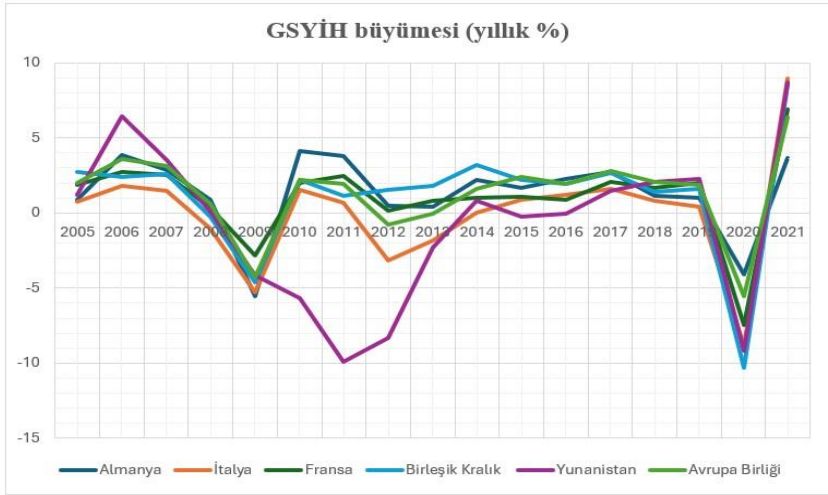

Kaynak: WB, World Development Indicators, 2025, (İlgili grafik yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Merkel'in iktidara geldiği 2005 yılında, Almanya'nın bahsedilen aktörler açısından, en yüksek işsizlik oranına sahip olan ülke olduğu görülebilmektedir. 2006 ve 2007 yılları için de benzer bir durumdan bahsedilebilir. Lakin 2008 yılından itibaren Almanya'da işsizlik oranları diğer aktörlere benzer bir seviyede seyretmiştir. Şüphesiz 2010-2011 döneminden itibaren Yunanistan'ın çok farklı bir bağlamda değerlendirilmesi gerektiği düşünülebilir -ki bu doğrudur. Hatta İtalya da kendisini bu

manada takip etmiştir. Lakin salt Almanya'ya bakıldığında işsizlik verileri konusunda istikrarlı bir düşüş trendinin olduğuna dikkat çekilmelidir. Öyle ki 2005 yılında bu oran %11,19 iken Merkel iktidarının son yılı olan 2021 yılında %3,59 olmuştur. Hatta çoğu dönemde Almanya'nın bu yöndeki oranları AB ortalamasının da altında seyretmiştir.

Grafik 8: 2005-2021 Yılları Arasında Seçili Ülkelerde GSYİH Büyümesi (Yıllık %)

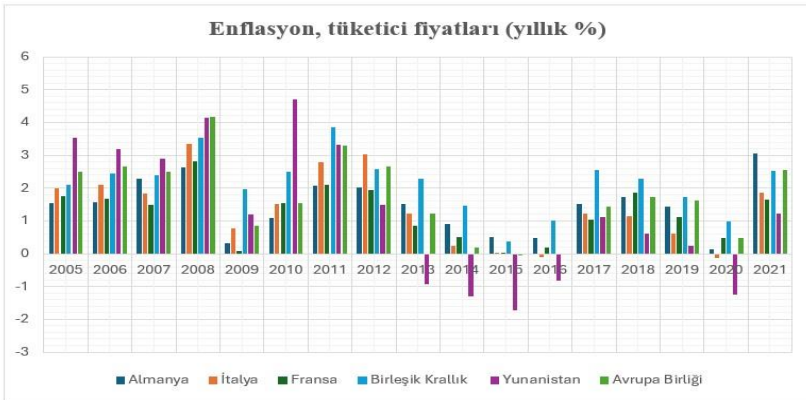

Kaynak: WB, World Development Indicators, 2025, (İlgili grafik yazar tarafından oluşturulmuştur.)

İşsizlik konusundaki istikrarlı tablo karşısında GSYİH büyüme oranlarında benzer bir istikrarlı görünümünden söz etmek

mümkün olmamıştır. Zira daha önce de söz edilmiş olduğu üzere hem küresel finansal kriz hem de küresel pandemi süreçleri birçok ülke gibi Almanya için de negatif tabloların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Almanya'nın da ilgili süreçlerden kaçınabilmesi mümkün olmamıştır. Yine bu noktada Grafik 8 dikkate alındığında, Yunanistan'ın diğer bahsedilen diğer aktörlere kıyasla 2008 yılından 2012 yılına değin GSYİH büyüme oranları açısından daha kötü bir görünüm arz etmiş olduğu görülmüştür.

Grafik 9: 2005-2021 Yılları Arasında Seçili Ülkelerde Enflasyon, Tüketici Fiyatları (Yıllık %)

Kaynak: WB, World Development Indicators, 2025, (İlgili grafik yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Yine yukarıda yer alan tespitlere benzer bir biçimde Merkel döneminde Almanya'nın enflasyon verilerine bakıldığında, 2021 yılına değin istikrarlı bir tablo ile karşılaşmaktadır ve Yunanistan hariç diğer aktörler için de benzer bir durumdan bahsetmek olanaklıdır. 2021 yılı özellikle küresel pandemi sonrasındaki küresel tedarik zincirindeki azalmalar ile de açıklanabilir. Yunanistan'ın ise eksi enflasyon ile uğraşması taleplerdeki azalma ve ekonomik durgunluk ile doğrudan bağlantılıdır. Kaldı ki bu manada Yunanistan'ın eksi enflasyon ile mücadele halinde olduğu vurgulanmalıdır (10 Haber, 20.05.2021).

SONUÇ

Bu çalışmada yer alan bütün kritik aşamaları ve krizleri Merkel'in büyük oranda başarı ile geride bırakmış olduğu düşünülmektedir. Şansölye, deyim yerinde ise Almanya tarihine adını büyük harflerle yazdırmıştır. Almanya için attığı adımların yanı sıra büyük bir diplomasi sürecinin de merkezinde yer almış olduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir. Fransız liderlerden Jacques Chirac, Nicolas Sarkozy, François Hollande ve Emmanuel Macron ile çalışmıştır. ABD başkanlarından George W. Bush, Barack Obama, Donald Trump ve Joe Biden ile yani dört ABD başkanı ile bölgesel ve küresel meseleler ekseninde görüşmeler gerçekleştirmiştir. Yine hem Vladimir Putin ile hem de Recep Tayyip Erdoğan ile yürüttüğü yoğun diplomasi süreçlerine dair birçok örnekle karşılaşmak mümkündür.

Küresel finansal krizden, düzensiz göç sorununa, Birliğin kurumsal krizlerinden küresel pandemiye değin Merkel'in birçok farklı sorun ile yüzleşmek zorunda kalmış olduğu görülmüştür. Lakin tekrar vurgulamak gerekmektedir ki büyük oranda bu sorunların birçoğunu görelî de olsa başarı ile aşmıştır. Bu başarının arka planında Merkel'in bir siyasi aktör olarak tutumu da belirleyici bir faktör olmuştur. Onun siyasi kariyerinde “doğru

zamanda, doğru yerde” bulunmuş birisi olduğu belirtilmişti. Aynı zamanda Merkel zamanı gelince harekete geçmesini bilen bir lider profili ortaya koymuştur (Langguth, 2006: 43).

Bu bağlamda bir siyasi aktör olmasının yanında Merkel’in bilim insanı yönünün bu başarıda etkili bir unsur olduğu değerlendirilmiştir: “bilim kariyeri boyunca, laboratuvarlarda parçacıkların ve dalgaların gözle görülmeyen dünyasını gözlemlemesi ona, sorunlara metodolojik yaklaşma, karşılaştırmalar yapma, olası senaryoları hesaba katma, riskleri dikkate alma, reaksiyonlara katılma ve en önemlisi kararını verdikten sonra bile harekete geçmeden önce bir süre oturup bekleme yeteneği” kazandırmıştır (Seyrek, 2018: 9-10; ayrıca bkz. Van Renterghem, 2024: 50-51). Bütün bu faktörler dolayısıyla Almanya, Avrupa ve Dünya siyasi tarihi açısından Merkel istisnai bir konumda yer alan ve alacak olan siyasi liderlerden birisini temsil etmiştir.

On altı yıllık bir dönemin ardından Merkel, 26 Eylül 2021 seçimleri sonrasında görevini bırakmıştır. Olaf Scholz Almanya’nın yeni Şansölyesi olmuştur. Bu çalışmanın kaleme alındığı 2025 yılı itibarıyla ise Friedrich Merz yer almaktadır. Yani CDU yeniden iktidarı ele almıştır. Elbette şu an için Almanya için orta ve uzun vadeli projeksiyonlar çizmek için

erken sayılabilir. Lakin Merkel dönemi istikrarlı perspektifin uzun süre yeniden inşa edilemeyeceğini iddia etmek mümkündür.

KAYNAKÇA

AA, Almanya’da “Nükleer Enerji” Dönemi Sona Erdi,
<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyada-nukleer-enerji-donemi-sona-erdi/2873503>, 16.04.2023.

AA, Almanya Başbakanı Merkel: Gerçek Bir Avrupa Ordusu Vizyonu Üzerinde Çalışmalıyız,
<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanya-basbakani-merkel-gercek-bir-avrupa-ordusu-vizyonu-uzerinde-calismaliyiz/1310567>, 13.11.2018.

Angela Merkel Says “Wir schaffen das” on Accepting Refugees,
<https://www.history.com/this-day-in-history/august-31/angela-merkel-says-wir-schaffen-das-on-accepting-refugees>, 27.05.2025.

BBC, Almanya Nükleer Santralleri Kısmen Kapatıyor,
https://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/03/110315_germany_nuclear, 15.03.2011.

Crawford, Alan & Czuczka, Tony, Angela Merkel A Chancellorship Forged in Crisis, Bloomberg Press-Wiley, West Sussex, 2013.

Cupp, Tonya Maddox, **Angela Merkel, The First Chancellor of Germany**, Cavendish Square Publishing, New York, 2015.

DW, **Merkel DW'ye Konuştu: “En Çok Zorlandığım İki Olay, Suriye'den Kaçış ve Pandemi Oldu”**,
<https://www.youtube.com/watch?v=frmBIN7VnzI>,
8.11.2021.

DW, **Fukushima Triggered Germany's Nuclear Phaseout**,
<https://www.dw.com/en/how-fukushima-triggered-germanys-nuclear-phaseout/a-56829217>, 03.10.2021.

Election to the 16th German Bundestag on 18 September 2005,
<https://www.bundeswahlleiterin.de/en/bundestagswahlen/2005.html>, (Erişim Tarihi: 01.08.2025).

Ermağan, İsmail, **Almanya'da Şansölye Merkel Dönemi ve Sonrasındaki Sürece İlişkin Bir Analiz, İktimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi**, 5(2), 2021, ss. 315-328.

Fuest, Clemens, **The Economic Legacy of the Merkel Era, Ifo Viewpoints**, No. 211, 2020.

Gerstenfeld, Manfred, **Political Leadership During the Coronavirus Crisis, Begin-Sadat Center for Strategic Studies**, 2020, ss. 57-60.

Güinar, Altuğ & Aras, İlhan, Merkel Effect in European Crises: From “Kohl’s mädchen” to “Nobody’s Girl”, **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, 13(2), 2022, ss. 690-706.

Heisenberg, Dorothee, Merkel’s EU Policy “Kohl’s Mädchen” or Interest-Driven Politics?, **German Politics & Society**, 24(1), 2006, ss. 108-118.

Hertner, Isabelle & Miskimmon, Alister, Germany’s Strategic Narrative of the Eurozone Crisis, **German Politics & Society**, Vol. 33, No. 1/2, 2015, ss. 42-57.

James, Jackson, Merkel 3.0: German Foreign Policy in the Aftermath of the 2013 Bundestag Election, **German Politics & Society**, Vol. 32, No. 3, 2014, ss. 86-97.

Janes, Jackson & Szabo, Stephen, Angela Merkel’s Germany, **Current History**, Vol. 106, No. 698, 2007, ss. 106-111.

Langguth, Gerd, **Angela Merkel**, (çev.) Rukiye Duygu, Elips Kitap, Ankara, 2006.

Merkel, Angela, **Freedom**, Macmillan, London, 2024.

Mills, Clifford W., **Modern World Leaders Angela Merkel**, Chelsea House Publishers, New York, 2008.

Mushaben, Joyce Marie, Wir schaffen das! Angela Merkel and the European Refugee Crisis, **German Politics**, 26(4), 2017a, ss. 516-533.

Mushaben, Joyce Marie, Angela Merkel's Leadership in the Refugee Crisis, **Current History**, Vol. 116, No. 788, 2017b, ss. 95-100.

Mushaben, Joyce Marie, The Best of Times, the Worst of Times: Angela Merkel, the Grand Coalition, and "Majority Rule" in Germany, **German Politics & Society**, Vol. 34, No. 1, 2016, ss. 1-25.

Müller-Brandeck-Bocquet, Gisela, **Germany and the European Union How Chancellor Angela Merkel Shaped Europe**, Springer, Switzerland, 2022.

Reutter, Werner, Who's Afraid of Angela Merkel?: The Life, Political Career, and Future of the New German Chancellor, **International Journal**, Vol. 61, No. 1, 2005/2006, ss. 214-226.

Schild, Joachim, Leadership in Hard Times: Germany, France, and the Management of the Eurozone Crisis, **German Politics & Society**, Vol. 31, No. 1, 2013, ss. 24-47.

Seyrek, Ahmet, **Angela Merkel**, Maviçatı Yayınları, İstanbul, 2018.

Thompson, Mark R. & Lennartz, Ludmilla, The Making of Chancellor Merkel, **German Politics**, 15(1), 2006, ss. 99-110.

Tjaden, Jasper & Heidland, Tobias, Did Merkel's 2015 Decision Attract More Migration to Germany?, **European Journal of Political Research**, 64, 2025, ss. 389-405.

Williams, Helen, Changing the National Narrative: Evolution in Citizenship and Integration in Germany, 2000-10, **Journal of Contemporary History**, Vol. 49, No. 1, 2014, ss. 54-74.

Van Renterghem, Marion, **Şansölye Merkel**, (çev.) Zeynepgöl Atsız, Epsilon Yayınevi, İstanbul, 2024.

Yıldız, Güzel, 2015 Mülteci Krizi Sonrası Almanya ve Macaristan'ın Uluslararası Göç Politikaları: Realist Gelenek Çerçevesinde Bir Analiz, **Bölge Çalışmaları Dergisi**, 3(1), 2024, ss. 89-115.

Yunanistan Eksi Enflasyonla Mücadele Ediyor, <https://10haber.net/ekonomi/yunanistan-eksi-enflasyonla-mucadele-ediyor-30049/>, 20.05.2021.

Zimmermann, Hubert, A Grand Coalition for the Euro: The Second Merkel Cabinet, the Euro Crisis and the Elections of 2013, **German Politics**, 23(4), 2014, ss. 322-336.

Zenginoğlu, Samet, **Avrupa'nın Dönüşümü Tarih, Kimlik, Politika**, Literatürk Academia, Konya, 2018.

Tablo 1. Angela Merkel’in Yaşamındaki Dönüm Noktaları
(Cupp, 2015: 88-89; Mills, 2008: 107-108; Van Renterghem, 2024: 77).

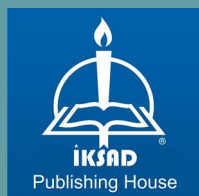
17 Temmuz 1954	Angela Dorothea Kasner 17 Temmuz’da Hamburg, Almanya’da doğdu. Babası ve annesi Horst ve Herlind Kasner’dir. Aile kısa süre sonra Doğu Almanya’ya taşınmıştır.
7 Temmuz 1957	Erkek kardeşi Marcus doğar.
13 Ağustos 1961	Berlin Duvarı inşasına başlanmıştır.
19 Ağustos 1964	Kız kardeşi Irene doğar.
1973	Angela Kasner, sonbaharda Karl Marx Üniversitesi olarak da bilinen

	Leipzig Üniversitesi'ne girmiştir.
1977	Öğrenci arkadaşı Ulrich Merkel ile evlenmiştir.
1978	Üniversite'den mezun olmuştur. Doktora yapmak üzere Berlin'deki Bilimler Akademisi Fiziksel Kimya Merkez Enstitüsü'ne girmiştir.
1982	Kocasından boşanmıştır, ancak soyadını korumuştur.
1986	Doktora eğitimini tamamlamıştır.
9 Kasım 1989	Berlin Duvarı yıkılmaya başlanmıştır.
1989	Demokratik Uyanış - Demokratischer Aufbruch (DA) partisine dahil olmuştur.

Şubat 1990	Demokratik Uyanış başkanı Wolfgang Schnur, sözcülük görevini Merkel'e emanet etmiştir.
1990	Hristiyan Demokrat Birliği'ne katılmıştır. CDU parti üyesi olarak Parlamento'da yer almıştır.
1991	Kohl hükümetinde Kadın ve Gençlik Bakanı olmuştur. CDU'nun başkan yardımcılığı görevine getirilmiştir.
1994	Çevre, Koruma ve Reaktör Güvenliği Bakanı olmuştur.
1998	Merkez Enstitüsü'ndeki eski patronu Profesör Joachim Sauer ile evlenmiştir. CDU'nun genel sekreteri olmuştur.

10 Nisan 2000	Merkel, CDU'nun başkanı olmuştur.
2002	CDU'nun şansölye adayı olma girişiminde başarısız olmuştur. Yerine Edmund Stoiber seçilmiştir. CDU federal seçimleri kaybetmiştir.
2003	Merkel CDU'yu birçok bölgesel seçimde zafere taşımıştır.
2005-2021	30 Mayıs'ta SPD-Yeşiller koalisyonunun başbakanı Gerhard Schröder'e karşı başbakanlık için aday olmuştur. 18 Eylül'de CDU az farkla kazanmıştır. Bunu üç hafta süren koalisyon görüşmeleri izlemiştir. 22

	Kasım'da Merkel, Şansölye olarak atanmıştır. Bu görevini 2009, 2013 ve 2017 seçimlerinin ardından da devam ettirmiştir.
2018	Merkel, yeniden Şansölye adayı olmayacağını açıklamıştır.

ISBN: 978-625-378-374-7